

dr Agnieszka Piekutowska¹

Katedra Zarządzania, Ekonomii i Finansów
Wydział Inżynierii Zarządzania
Politechnika Białostocka

Nierówności na rynku pracy a zróżnicowanie regionalne w Polsce

WPROWADZENIE

Polska gospodarka charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem regionalnym. Niższy poziom rozwoju gospodarczego oznacza nie tylko niższy standard życia ludności, ale sprawia, że regiony te bardziej niż inne mogą odczuwać skutki pojawiających się w gospodarce zjawisk kryzysowych. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie regionom słabiej rozwiniętym szybszego i trwałego rozwoju gospodarczego. Realizacja tego celu wymaga identyfikacji czynników mających wpływ na ten rozwój. Jednym z nich jest bez wątpienia rynek pracy.

Celem artykułu jest wskazanie związku pomiędzy istniejącymi nierównościami na rynku pracy a zróżnicowaniem regionalnym polskiej gospodarki. Nie ulega bowiem wątpliwości, że sytuacja gospodarcza regionu nie pozostaje bez wpływu na to, co dzieje się na rynku pracy. I odwrotnie, to co dzieje się na rynku pracy ma istotny wpływ na sytuację gospodarczą regionu. W artykule uwagę zwrócono przede wszystkim na istniejące różnice w poziomie wykształcenia zasobów siły roboczej oraz w dostępie do ofert pracy. Czynniki te, określając szanse na znalezienie zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia, różnicują warunki dostępu do rynku pracy i tym samym decydują o poziomie życia w danym regionie. W ten sposób stają się istotną determinantą zróżnicowania regionalnego.

Artykuł składa się z czterech części. Pierwsza, dotyczy skali i zakresu zróżnicowania regionalnego polskiej gospodarki, czego dowodem jest przede wszystkim poziom PKB i PKB *per capita*. W drugiej, zwrócono uwagę na regionalne nierówności edukacyjne oznaczające różnice w jakości kapitału ludzkiego. Trzecia część

¹ Adres korespondencyjny: ul. Ojca Tarasiuka 2, 16-001 Kleosin; e-mail: a.piekutowska@pb.edu.pl. ORCID: 0000-0001-9065-5665.

dotyczy nierówności w dostępie do ofert pracy wynikających z natężenia podmiotów gospodarki narodowej. Czwarta to wnioski z przeprowadzonej analizy. W opracowaniu posłużono się metodą opisową oraz analizą danych statystycznych.

ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE W POLSCE

W 2020 roku, większość polskich regionów² odnotowała wzrost PKB w porównaniu do roku 2019. Najwyższy poziom PKB *per capita* dotyczył warszawskiego stołecznego, najniższy natomiast lubelskiego. Średnią krajową tej wartości przekroczyły regiony: dolnośląski, warszawski stołeczny i wielkopolski. Wśród regionów, które w tym czasie odnotowały spadek PKB znalazły się: śląski, podkarpacki i pomorski (tabela 1.).

Tabela 1. PKB według regionów w 2020 roku (ceny bieżące)

Regiony	Ogółem		Na 1 mieszkańca		Udział w tworzeniu PKB
	w mln zł	rok poprzedni = 100	w zł	Polska = 100	
Polska	2 326 656	101,5	60 663	100,0	100,0
Dolnośląski	194 631	102,6	67 148	110,7	8,4
Kujawsko-pomorski	102 302	103,7	49 439	81,5	4,4
Lubelski	86 899	100,9	41 315	68,1	3,7
Lubuski	49 897	101,6	49 394	81,4	2,1
Łódzki	144 082	104,2	58 840	97,0	6,2
Małopolski	189 295	101,7	55 448	91,4	8,1
Mazowiecki regionalny	120 440	100,1	51 627	85,1	5,2
Opolski	46 805	100,6	47 723	78,7	2,0
Podkarpacki	89 154	99,2	41 937	69,1	3,8
Podlaski	52 383	103,0	44 522	73,4	2,3
Pomorski	135 333	99,5	57 669	95,1	5,8
Śląski	270 893	97,8	60 091	99,1	11,6
Świętokrzyski	53 686	101,8	43 646	71,9	2,3
Warmińsko-mazurski	60 465	103,7	42 566	70,2	2,6
Warszawski stołeczny	412 793	102,4	133 368	219,9	17,7
Wielkopolski	231 752	102,4	66 208	109,1	10,0
Zachodniopomorski	85 846	102,1	50 700	83,6	3,7

Źródło: (Wstępne szacunki..., 2020, s. 1).

² Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych (NUTS 2016) obowiązującą od 01.01.2018 roku; NUTS 2, czyli regiony oznaczające województwo lub część województwa, jak w przypadku województwa mazowieckiego, które zostało podzielone na region warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny.

W 2020 roku udział regionów w tworzeniu PKB kształtował się od zaledwie 2,0% w opolskim, aż do 17,7% w warszawskim stołecznym. Tak duże rozbieżności potwierdzają, że polska gospodarka charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem regionalnym. Ponad połowa wartości PKB została wytworzona w zaledwie pięciu regionach: warszawskim stołecznym, śląskim, wielkopolskim, dolnośląskim i małopolskim. Najmniejszy udział w tworzeniu PKB w 2020 roku miały regiony: opolski (2,0%), lubuski (2,1%), świętokrzyski (2,3%), podlaski (2,3%) oraz warmińsko-mazurski (2,6%). Łączny udział tych regionów wyniósł zaledwie 11,3% (tabela 1.).

Taki podział, oznaczający znaczne dysproporcje regionalne, ma charakter trwałej tendencji. W latach 2017–2019 średnie roczne tempo wzrostu realnego PKB wyniosło 5,0%. Wartość ta najszybciej wzrastała z roku na rok w regionie warszawskim stołecznym (o 6,8%), najwolniej natomiast w regionie warmińsko-mazurskim (o 3,6%). Tempo wzrostu PKB powyżej średniej krajowej dotyczyło także regionu pomorskiego, podkarpackiego i małopolskiego. W pozostałych regionach kształtowało się od 3,7% w regionie lubelskim do 5,0% w podlaskim. W 2019 roku w porównaniu do 2017 roku, dwa regiony zwiększyły swój udział w tworzeniu PKB i były to: warszawski stołeczny oraz pomorski. Udziały czterech zmniejszyły się i w grupie tej znalazły się: śląski, kujawsko-pomorski, lubuski i warmińsko-mazurski. W przypadku pozostałych, wartości te pozostały na niezmiennym poziomie. W okresie tym, można było również wyodrębnić stałą grupę regionów, w przypadku których udział w tworzeniu PKB pozostawał na bardzo niskim poziomie i były to: opolski, lubuski, podlaski, świętokrzyski i warmińsko-mazurski. Zarówno w 2019 roku, jak i w 2020 roku, wygenerowały one łącznie niewiele ponad 11% PKB (Baron, Bartoń, Bączalska i in., 2021, s. 15–17).

Znaczne zróżnicowanie regionalne dotyczyło również poziomu PKB na 1 mieszkańca. W 2019 roku najwyższy poziom PKB *per capita* odnotował region warszawski stołeczny, dwukrotnie przekraczając przeciętną dla kraju. Kolejny był region dolnośląski, przewyższający tę średnią o 9,5%. Podobny wynik osiągnął region wielkopolski – 8,4%, następnym był śląski – 2,5%. W pozostałych regionach PKB *per capita* kształtował się poniżej przeciętnej wartości w kraju. Najgorszy wynik odnotowały regiony: lubelski, warmińsko-mazurski, podkarpacki, świętokrzyski i podlaski. W przypadku regionu lubelskiego było to zaledwie 31,1% poziomu tego miernika w regionie warszawskim stołecznym (Baron, Bartoń, Bączalska i in., 2021, s. 18–19).

Sytuacja gospodarcza danego kraju nie pozostaje bez wpływu na to, co dzieje się na rynku pracy. W efekcie, w regionach słabiej rozwiniętych pojawiają się wolne zasoby siły roboczej oznaczające istnienie dużego bezrobocia. Analizując dane statystyczne dotyczące jego poziomu na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, że w porównaniu do roku 2017, w większości województw nastąpił

spadek stopy bezrobocia. Jednak w latach 2019–2020, wszystkie województwa odnotowały wzrost udziału bezrobotnych w zasobach siły roboczej, co zapewne wiązało się z istniejącą pandemią COVID-19. Z danych wynika również, że regiony słabiej rozwinięte charakteryzują się wyższą stopą bezrobocia. I tak, w województwie warmińsko-mazurskim przekroczyła ona poziom 10% w 2020 roku (tabela 2.).

Tabela 2. Stopa bezrobocia w latach 2016–2020 z podziałem na województwa (%)

Województwa	2017	2018	2019	2020
Polska	6,6	5,8	5,2	6,3
Dolnośląskie	5,7	5,2	4,6	5,6
Kujawsko-pomorskie	9,9	8,8	7,9	9,0
Lubelskie	8,8	8,0	7,5	8,2
Lubuskie	6,5	5,8	4,9	6,3
Łódzkie	6,7	6,1	5,4	6,2
Małopolskie	5,3	4,7	4,1	5,3
Mazowieckie	5,6	4,9	4,4	5,2
Opolskie	7,3	6,3	5,8	6,9
Podkarpackie	9,6	8,7	7,9	9,1
Podlaskie	8,5	7,7	6,9	7,8
Pomorskie	5,4	4,9	4,5	5,9
Śląskie	5,1	4,3	3,6	4,9
Świętokrzyskie	8,8	8,3	8,0	8,5
Warmińsko-mazurskie	11,7	10,4	9,1	10,2
Wielkopolskie	3,7	3,2	2,8	3,7
Zachodniopomorskie	8,5	7,4	6,8	8,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Bank Danych..., http).

Poziom rozwoju danego regionu zależy również od struktury jego gospodarki oraz od produktywności w poszczególnych branżach, mierzonej wartością dodaną brutto. Przy czym, wysoką produktywnością charakteryzuje się sektor usług i przemysłu, niską natomiast rolnictwo, ze względu na niską wydajność pracy. Wysoki udział rolnictwa w strukturze gospodarki obniża zatem ogólny poziom produktywności (*Krajowa Strategia...*, www.gov.pl).

Wymienione regiony różnią się pod względem struktury wartości dodanej brutto. W 2019 roku największy wpływ na jej tworzenie miały usługi i przemysł. W regionach słabo rozwiniętych, największą rolę usług w tworzeniu tej wartości zanotowano w województwach: podlaskim (62,5%) i warmińsko-mazurskim (61,5%) (tabela 3.). Jednocześnie w porównaniu do roku 2015 ozna-

czało to spadek znaczenia tego sektora w województwie podlaskim i wzrost znaczenia w województwie warmińsko-mazurskim. Największy udział przemysłu w tworzeniu wartości dodanej brutto dotyczył województw: opolskiego (31,1%) i świętokrzyskiego (26,4%). W porównaniu do roku 2015, w obu przypadkach oznaczało to jednak spadek udziału tego sektora w tworzeniu tej wartości. Podobnie sytuacja wyglądała w województwie lubuskim, gdzie udział przemysłu w strukturze wartości dodanej systematycznie spadał, chociaż zmniejszył się również udział rolnictwa (tabela 3.) (Adamska, Burchardt, Karpińska-Pierzak i in., 2021, s. 112).

Tabela 3. Wartość dodana brutto w 2019 roku według grup sekcji PKD 2007 (% wartości dodanej brutto ogółem)

Województwa	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Usługi
Polska	2,6	25,3	7,7	64,6
Dolnośląskie	1,2	31,0	7,6	60,2
Kujawsko-pomorskie	3,7	27,9	7,9	60,4
Lubelskie	5,6	21,1	7,3	66,0
Lubuskie	3,0	32,9	6,8	57,4
Łódzkie	3,2	28,5	6,2	62,1
Małopolskie	1,3	21,1	9,4	68,2
Mazowieckie	2,5	17,3	7,1	73,0
Opolskie	2,6	31,1	8,5	57,8
Podkarpackie	1,6	30,8	7,5	60,2
Podlaskie	7,1	22,6	7,8	62,5
Pomorskie	2,1	25,2	8,4	64,3
Śląskie	0,8	32,9	7,8	58,5
Świętokrzyskie	4,2	26,4	8,8	60,5
Warmińsko-mazurskie	5,6	25,6	7,4	61,5
Wielkopolskie	3,6	28,6	7,6	60,2
Zachodniopomorskie	2,9	21,6	8,9	66,6

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A); Przemysł (sekcje B, C, D, E); Budownictwo (sekcja F); Usługi: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja; działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości; pozostałe usługi (sekcje G–T).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Bank Danych..., www.bdl.stat.gov.pl).

Spadek znaczenia przemysłu i usług w tworzeniu wartości dodanej brutto, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych, to przede wszystkim efekt niepewności sytuacji gospodarczej, wysokich kosztów i bez wątpienia pandemii

COVID-19. Czynniki te sprawiają, że przedsiębiorcy coraz częściej pesymistycznie oceniają koniunkturę gospodarczą, zwłaszcza ci działający w sekcjach związanych z usługami, czyli najbardziej odczuwających skutki tych niekorzystnych zmian (Hulbój, Kania, Kunicka i in., 2021, s. 18–20). Nie ulega również wątpliwości, że to regionalne zróżnicowanie rozwoju w polskiej gospodarce stanowi poważne wyzwanie dla polityki gospodarczej, również w aspekcie polityki UE (Kaliszczak, Rabiej, 2021, s. 116–118).

REGIONALNE NIERÓWNOŚCI EDUKACYJNE

Edukacja jest bez wątpienia jedną z najważniejszych inwestycji w kapitał ludzki. Decyduje ona nie tylko o poziomie życia poszczególnych osób, ale odgrywa również istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym całego regionu. Dlatego zachowanie spójności w zakresie jakości kapitału ludzkiego jest tak ważne z punktu widzenia istniejącego zróżnicowania regionalnego (Woźniak, 2016, s. 288–290).

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, w latach 2011–2021 poziom wykształcenia ludności wzrósł zarówno na poziomie średnim, jak i wyższym. W pierwszym przypadku była to zmiana o 7 punktów procentowych w porównaniu do roku 2011. W analizowanym okresie o 6 punktów procentowych wzrosła liczba ludności z wykształceniem wyższym (z 17,1% w 2011 roku do 23,1% w 2021 roku). W 2021 roku najwięcej osób z takim wykształceniem odnotowano w grupie wiekowej 25–44 lata (60% ogółu ludności z wykształceniem wyższym). Z kolei osoby w grupie wiekowej 20–24 lata charakteryzowały się głównie wykształceniem średnim i policealnym. Natomiast wykształcenie zasadnicze zawodowe deklarowały najczęściej osoby z grupy 45–69 lat (*Ludność według cech...*, http).

Wstępne wyniki NSP 2021 wskazują na duże zróżnicowanie regionalne pod względem poziomu wykształcenia ludności. Najwyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym odnotowało województwo mazowieckie (31,3%). W 2021 roku co trzeci mieszkaniec tego województwa posiadał dyplom wyższej uczelni. W czołówce znalazły się także województwa: małopolskie (24,4%) i pomorskie (23,8%). Najniższy odsetek tych osób dotyczył województw: lubuskiego, opolskiego i warmińsko-mazurskiego, dla których wskaźnik ten przekroczył zaledwie 18% (tabela 4) (*Ludność według cech...*, www.stat.gov.pl). Są to jednocześnie regiony charakteryzujące się niskim udziałem w tworzeniu PKB. Wynika z tego, że wysokiej jakości kapitał ludzki skoncentrowany jest głównie w obszarach silnie rozwiniętych gospodarczo, a co za tym idzie również z dobrze rozwiniętą sferą edukacji i nauki (*Krajowa Strategia...*, http).

Tabela 4. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i województw w 2021 roku (w odsetkach)

Województwa	Wyższe*	Średnie**	Zasadnicze zawodowe/branżowe	Gimnazjalne	Podstawowe ukończone
Polska	23,1	32,4	19,6	3,1	11,7
Dolnośląskie	23,6	32,3	18,5	2,9	10,5
Kujawsko-pomorskie	19,0	31,4	23,0	3,4	13,3
Lubelskie	22,3	33,7	18,3	3,2	13,5
Lubuskie	18,5	33,1	21,7	3,3	11,8
Łódzkie	21,9	34,1	18,8	3,1	13,8
Małopolskie	24,4	31,6	20,9	2,9	10,6
Mazowieckie	31,3	32,3	14,3	3,0	10,4
Opolskie	18,7	30,9	22,8	2,9	11,2
Podkarpackie	21,0	33,4	20,9	3,0	12,2
Podlaskie	22,2	33,1	15,5	3,4	14,3
Pomorskie	23,8	31,0	19,0	3,3	11,3
Śląskie	21,4	33,2	22,0	2,9	10,1
Świętokrzyskie	21,8	33,2	20,4	2,9	13,6
Warmińsko-mazurskie	18,6	31,2	18,9	3,8	15,3
Wielkopolskie	22,0	31,6	23,4	3,1	11,3
Zachodniopomorskie	20,8	31,7	18,3	3,4	12,7

* z osobami posiadającymi dyplom ukończenie kolegium

** z osobami z wykształceniem policealnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (*Ludność według cech...*, http).

Mimo wzrostu poziomu wykształcenia ludności, nieco inne zmiany można zaobserwować analizując strukturę bezrobocia. Dane statystyczne potwierdzają, że wśród bezrobotnych przeważają osoby bez odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Znaczny ich odsetek zamieszkuje województwo kujawsko-pomorskie (37,8%) i łódzkie (37,0%), ale także podlaskie (35,2%), opolskie (34,2%), warmińsko-mazurskie (34,2%) oraz lubuskie (32,3%) (tabela 6.). Najwyższy odsetek stanowią przy tym osoby z wykształceniem gimnazjalnym/podstawowym (27%) oraz zasadniczym zawodowym (24,7%). Wyjątek stanowi województwo lubelskie, małopolskie i podkarpackie, gdzie wśród bezrobotnych przeważają osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Tym samym, wśród województw z najwyższym odsetkiem najslabiej wykształconych bezrobotnych (gimnazjalne/podstawowe) znalazły się: łódzkie (34%), zachodniopomorskie (33,1%), warmińsko-mazurskie (32,4%) oraz kujawsko-pomorskie (32,4%) (tabela 5. i 6.).

**Tabela 5. Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia w 2021 roku
(% z ogółu bezrobotnych)**

Województwa	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne/ podstawowe
Polska	14,3	22,0	12,0	24,7	27,0
Dolnośląskie	13,0	20,8	10,7	25,7	29,8
Kujawsko-pomorskie	9,2	19,6	11,4	27,3	32,4
Lubelskie	15,6	25,1	13,3	22,5	23,5
Lubuskie	11,2	21,0	10,7	27,6	29,5
Łódzkie	12,8	19,2	12,2	21,8	34,0
Małopolskie	16,5	23,8	11,7	25,8	22,1
Mazowieckie	17,1	21,3	12,8	21,8	27,1
Opolskie	11,7	19,7	11,1	27,6	29,9
Podkarpackie	15,8	26,7	11,7	27,1	18,7
Podlaskie	14,9	22,7	12,4	22,1	27,9
Pomorskie	14,3	20,4	13,4	24,8	27,1
Śląskie	14,5	22,5	10,7	24,9	27,3
Świętokrzyskie	17,1	25,6	11,5	25,8	20,0
Warmińsko-mazurskie	10,2	19,3	12,3	25,8	32,4
Wielkopolskie	14,2	22,0	11,2	27,3	25,3
Zachodniopomorskie	11,5	18,2	12,7	24,4	33,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, [http](http://)).

Tabela 6. Wybrane kategorie bezrobotnych według województw 2021 roku (% z ogółem)

Województwa	Bez kwalifikacji zawodowych	Bez doświadczenia zawodowego	Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Polska	32,5	19,2	16,1
Dolnośląskie	33,4	14,3	15,2
Kujawsko-pomorskie	37,8	18,1	21,2
Lubelskie	32,4	29,2	17,3
Lubuskie	32,3	16,6	16,5
Łódzkie	37,0	15,5	13,1
Małopolskie	27,5	19,0	14,9
Mazowieckie	34,8	21,0	14,2
Opolskie	34,2	15,7	18,1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Podkarpackie	27,3	21,6	17,1
Podlaskie	35,2	23,2	15,0
Pomorskie	33,3	16,0	17,8
Śląskie	30,8	17,2	14,2
Świętokrzyskie	27,3	21,7	15,3
Warmińsko-mazurskie	34,2	18,4	18,3
Wielkopolskie	28,6	15,3	16,6
Zachodniopomorskie	35,8	18,3	17,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, [http](http://)).

Analizując strukturę bezrobocia ze względu na płeć, można zauważyć, że w 2021 roku wśród bezrobotnych przeważały kobiety (53,8% zarejestrowanych bezrobotnych) oraz osoby zamieszkałe w miastach (54,7%). Średni wiek bezrobotnego wynosił prawie 41 lat (*Bezrobocie rejestrowane...*, 2021). Mimo że bezrobotne kobiety były młodsze i lepiej wykształcone od bezrobotnych mężczyzn, to dominowały wśród osób najdłużej pozostających bez pracy. Wśród województw z najwyższym udziałem bezrobotnych kobiet znalazły się: pomorskie (60%), wielkopolskie (59,4) oraz kujawsko-pomorskie (59,1%) (*Bezrobotni według...*, 2021). W województwie kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i opolskim, najwyższy odsetek kobiet nie podjął zatrudnienia po urodzeniu dziecka (tabela 6.). Z danych statystycznych wynika również, że w województwie lubuskim, opolskim i warmińsko-mazurskim bezrobotne kobiety posiadały głównie wykształcenie gimnazjalne i podstawowe. W województwie podlaskim i świętokrzyskim były lepiej wykształcone i legitymowały się głównie wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (tabela 7.).

Tabela 7. Struktura bezrobotnych kobiet według poziomu wykształcenia w 2021 roku (% z ogółem bezrobotnych kobiet)

Województwa	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne/ podstawowe
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Polska	18,2	24,6	14,7	20,1	22,5
Dolnośląskie	16,5	23,6	13,7	20,5	25,6
Kujawsko-pomorskie	11,2	23,0	14,1	24,4	27,3
Lubelskie	20,8	27,4	16,3	17,1	18,3
Lubuskie	13,6	24,2	13,3	22,7	26,2

1	2	3	4	5	6
Łódzkie	17,4	21,2	15,3	18,0	28,2
Małopolskie	20,9	27,2	14,1	20,9	17,0
Mazowieckie	23,0	23,0	15,8	17,1	21,1
Opolskie	14,3	22,8	14,0	23,4	25,5
Podkarpackie	21,2	30,3	14,5	20,9	13,1
Podlaskie	21,3	25,4	15,7	15,4	22,2
Pomorskie	16,5	22,9	15,8	21,0	23,8
Śląskie	17,7	24,7	13,1	20,0	24,5
Świętokrzyskie	23,4	27,5	14,2	19,4	15,5
Warmińsko-mazurskie	12,5	22,2	15,3	21,1	29,0
Wielkopolskie	16,9	24,6	13,4	23,4	21,7
Zachodnio-pomorskie	14,0	20,9	16,0	19,5	29,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych (Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, [http](http://)).

Problemem w Polsce jest także długotrwałe bezrobocie. W porównaniu do 2020 roku udział tej grupy w zarejestrowanych ogółem zwiększył się z 49,3% do 56,6% w roku 2021. Najwyższy odsetek tego typu bezrobotnych posiadał wykształcenie gimnazjalne (61,8%) oraz zasadnicze zawodowe (59,6%). Wśród województw z największym odsetkiem długotrwałe bezrobotnych znalazły się: kujawsko-pomorskie (61,8%), lubelskie (61,7%), podkarpackie (60,5%) oraz podlaskie (60,4%) (*Długotrwałe bezrobotni...*, 2021).

Nierówności edukacyjne, które w Polsce mają trwały charakter, nie pozostają bez wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy. Ich skala jest różna w poszczególnych regionach, co przekłada się na różnice w poziomie tego rozwoju (Bożek, Szewczyk, Jaworska, 2021, s. 109–111). Tym samym, jakość kapitału ludzkiego stała się jednym z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego (Surówka, 2020, s. 153). Przy czym, znaczenie ma nie tylko poziom wykształcenia osób zatrudnionych, ale także zarejestrowanych bezrobotnych. Pojawiające się w tym zakresie rozbieżności między popytem a podażą pracy, stają się źródłem nierówności na rynku pracy i prowadzą do pogłębiania się różnic regionalnych. Te niedopasowania strukturalne dotyczą zwłaszcza ludzi młodych, a tym samym tych regionów, gdzie bezrobocie w tej grupie wiekowej jest najwyższe. W 2021 roku najwyższy udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych wystąpił w województwach: lubelskim (28,1%), podkarpackim (26,3%) i małopolskim (25,9%). W grupie województw z wysokim wskaźnikiem znalazły się również województwa: warmińsko-mazurskie (25%), świętokrzyskie (24,9%) oraz podlaskie (24,1%) (*Bezrobotni do...*, 2021).

NIERÓWNOŚCI W DOSTĘPIE DO OFERT PRACY

Zapotrzebowanie na pracowników zgłaszane przez podmioty gospodarki narodowej określa wielkość popytu na pracę. Wzrost tego popytu oznacza spadek bezrobocia, co nie pozostaje bez wpływu na poziom PKB (Garstecka, Rybak, Springer-Augustynowicz, 2021, s. 13–15). Wielkość popytu na pracę zależy od natężenia podmiotów gospodarki narodowej, które tworzą miejsca pracy. Analizując dane statystyczne dotyczące liczby tych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców można zauważyć, że regiony słabiej rozwinięte gospodarczo charakteryzują się jednocześnie najmniejszą ich liczbą. Dlatego też, ostatnie miejsca w tym rankingu należą do województw: podkarpackiego, lubelskiego, ale także podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz świętokrzyskiego (tabela 8.).

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021

Województwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Polska	1089	1103	1121	1136	1175	1219	1270
Dolnośląskie	1230	1244	1271	1294	1320	1370	1427
Kujawsko-pomorskie	927	931	940	951	982	1017	1053
Lubelskie	809	816	834	854	879	920	961
Lubuskie	1093	1098	1110	1117	1158	1200	1248
Łódzkie	968	979	993	1004	1036	1073	1115
Małopolskie	1079	1097	1121	1151	1202	1250	1306
Mazowieckie	1432	1469	1503	1511	1576	1636	1712
Opolskie	1008	1010	1016	1023	1050	1082	1116
Podkarpackie	776	788	803	821	851	888	931
Podlaskie	835	842	854	872	896	933	972
Pomorskie	1221	1239	1264	1271	1311	1357	1414
Śląskie	1019	1025	1033	1042	1066	1100	1144
Świętokrzyskie	880	887	900	916	944	980	1023
Warmińsko-mazurskie	860	865	874	890	927	963	1002
Wielkopolskie	1179	1191	1210	1230	1275	1319	1368
Zachodniopomorskie	1290	1295	1308	1317	1345	1387	1431

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Bank Danych..., http).

Jednocześnie można zauważyć, że w 2021 roku w województwie świętokrzyskim, zaliczanym do grupy województw słabo rozwiniętych, pojawiło się najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców,

w porównaniu do roku 2015. Z kolei w województwach: zachodniopomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim i opolskim liczba takich podmiotów nieznacznie, ale zmniejszyła się. Trudna sytuacja gospodarcza spowodowana pandemią COVID-19 nie pozostała bez wpływu na zmiany liczby nowo zarejestrowanych podmiotów. Świadczy o tym spadek liczby tych podmiotów w roku 2020. W porównaniu do roku 2019, we wszystkich województwach zarejestrowano mniej nowych podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Najbardziej widoczne zmiany dotyczyły województw: śląskiego, zachodniopomorskiego i małopolskiego. W 2021 roku sytuacja uległa poprawie. W tym czasie, w województwach: mazowieckim, pomorskim i małopolskim przybyło najwięcej nowych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców. Najślabszy wynik dotyczył województw: lubelskiego, kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego (tabela 9.).

Tabela 9. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021

Województwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Polska	94	91	94	102	99	86	97
Dolnośląskie	105	99	106	112	108	94	106
Kujawsko-pomorskie	82	77	80	90	87	76	81
Lubelskie	69	67	75	86	79	75	77
Lubuskie	96	92	95	103	103	88	95
Łódzkie	81	82	82	88	87	75	83
Małopolskie	98	96	101	110	108	90	105
Mazowieckie	128	127	125	134	130	114	131
Opolskie	67	63	65	73	74	61	69
Podkarpackie	67	67	73	77	71	67	78
Podlaskie	72	68	72	83	83	72	75
Pomorskie	114	111	119	125	115	102	117
Śląskie	79	76	77	83	82	68	79
Świętokrzyskie	71	73	77	86	76	69	80
Warmińsko-mazurskie	74	72	75	86	84	74	79
Wielkopolskie	102	97	100	111	106	92	101
Zachodniopomorskie	109	104	109	113	113	93	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Bank Danych..., [http](#)).

W 2021 roku we wszystkich województwach więcej podmiotów zarejestrowano niż wykreślono z rejestru REGON. Najwięcej jednostek wykreślono w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim i mazowieckim. Naj-

mniej, w województwach: opolskim, lubelskim i podlaskim. We wszystkich województwach, podmiotów wykreślonych z rejestru było mniej niż w 2015 roku. Najwyższy spadek dotyczył województw: zachodniopomorskiego, śląskiego i wielkopolskiego. W porównaniu do roku 2019, najmniejszy spadek liczby wykreślonych podmiotów na 10 tys. mieszkańców dotyczył województw: warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i podkarpackiego. Jednocześnie, takie województwa, jak pomorskie, mazowieckie i dolnośląskie charakteryzowały się najwyższą przewagą podmiotów nowo zarejestrowanych nad wykreślonymi. Z kolei takie województwa, jak opolskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie i świętokrzyskie charakteryzowały się najniższą przewagą podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (*Bank Danych...*, http).

Poziom przedsiębiorczości w danym regionie nie pozostaje bez wpływu na liczbę ofert pracy, jest czynnikiem kształtującym zatrudnienie. W 2021 roku najwyższy udział podmiotów dysponujących wolnymi miejscami pracy odnotowano w województwie opolskim (7,5%), pomorskim (7,4%) oraz dolnośląskim (7,2%). W tym czasie, w województwie opolskim najmniej jednostek wykreślono z rejestru REGON, co może świadczyć o stosunkowo wysokiej przeżywalności firm w tym regionie. Najniższy wskaźnik dotyczył województw: podkarpackiego (2,5%), lubelskiego (4,8%) oraz podlaskiego (5,5%), czyli regionów o najniższej liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że w 2021 roku najwięcej wolnych miejsc pracy skierowanych było do osób z grupy – specjaliści (23,6% ogółu wolnych miejsc pracy) oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (22,7%), a więc posiadających określone kwalifikacje zawodowe (Garstecka, Rybak, Springer-Augustynowicz, 2021, s. 18–19, 44–45).

Duże zróżnicowanie regionalne było widoczne również pod względem nowo utworzonych miejsc pracy. W 2021 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, we wszystkich regionach liczba nowo utworzonych miejsc pracy była wyższa od liczby zlikwidowanych, ale w województwach najsłabiej rozwiniętych zmiany te były najmniej widoczne. I tak, najmniej nowych miejsc pracy na 1000 ludności powstało w regionie warmińsko-mazurskim. Najmniej ich zlikwidowano w regionie lubelskim i podlaskim (Garstecka, Rybak, Springer-Augustynowicz, 2021, s. 18–19, 44–45).

Podstawową miarą zróżnicowania popytu na pracę jest wskaźnik wolnych miejsc pracy. W 2021 roku jego wartość wahała się od 0,45% w regionie podkarpackim do 1,48% w regionie opolskim. W 2021 roku w regionie lubelskim i wielkopolskim, na jedno zlikwidowane przypadało najwięcej nowo powstałych miejsc pracy (2,8 miejsc pracy na jedno zlikwidowane). Najniższa relacja nowo utworzonych do zlikwidowanych miejsc pracy pojawiła się w regionach: mazo-

wieckim regionalnym (1,7), świętokrzyskim (1,8), lubuskim (2,0), warmińsko-mazurskim (2,0) i zachodniopomorskim (2,1) (tabela 10.) (Garstecka, Rybak, Springer-Augustynowicz, 2021, s. 50–51).

Tabela 10. Informacje o popycie na pracę według regionów (NUTS 2) w 2021 roku

Regiony	Wolne miejsca pracy (ogółem w tys.)	Nowo utworzone miejsca pracy (w tys.)	Wskaźnik wolnych miejsc pracy (%)	Zlikwidowane miejsca pracy (tys.)	Relacja nowo utworzonych do zlikwidowanych
Polska	136,0	582,7	1,10	251,4	2,3
Dolnośląski	12,5	46,9	1,31	19,5	2,4
Kujawsko-pomorski	4,8	24,1	0,91	10,5	2,3
Lubelski	3,0	23,4	0,64	8,5	2,8
Lubuski	2,5	12,1	0,93	6,0	2,0
Łódzki	7,7	41,1	1,03	19,0	2,2
Małopolski	16,0	61,8	1,46	27,5	2,2
Mazowiecki regionalny	4,9	23,6	0,87	14,3	1,7
Opolski	3,7	11,0	1,48	4,5	2,4
Podkarpacki	2,3	23,3	0,45	9,8	2,4
Podlaski	1,9	11,5	0,74	4,7	2,4
Pomorski	8,6	34,7	1,20	16,3	2,1
Śląski	17,5	66,8	1,21	28,3	2,4
Świętokrzyski	2,1	12,0	0,73	6,5	1,8
Warmińsko-mazurski	2,5	13,4	0,75	6,8	2,0
Warszawski stołeczny	27,2	98,6	1,31	39,0	2,5
Wielkopolski	13,0	58,7	1,31	20,8	2,8
Zachodniopomorski	5,7	19,8	0,93	9,3	2,1

(-) brak informacji; wskaźnik wolnych miejsc pracy – udział wolnych miejsc pracy w sumie zagospodarowanych i niezagospodarowanych miejsc pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Garstecka, Rybak, Springer-Augustynowicz, 2021, s. 45–49).

Natężenie podmiotów gospodarki narodowej, które tworzą miejsca pracy, zależy od różnych czynników i uwarunkowań regionalnych. Nie ulega jednak wątpliwości, że ważną rolę odgrywa jakość kapitału ludzkiego. Oznacza ona nie tylko wysoki poziom wiedzy i doświadczenia zawodowego, ale także innowacyjność,

kreatywność i przedsiębiorczość (Sowiński, 2012, s. 192–194). Stymulowanie tej przedsiębiorczości jest istotnym elementem kształtującym poziom zatrudnienia.

PODSUMOWANIE

Polska gospodarka charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem regionalnym. Świadczy o tym nie tylko poziom PKB, ale także wysokość stopy bezrobocia oraz struktura wartości dodanej brutto w poszczególnych regionach. Dane statystyczne potwierdzają również, że dysproporcje regionalne mają trwały charakter. Istnieje bowiem stała grupa regionów, w przypadku których udział w tworzeniu PKB od lat pozostaje na bardzo niskim poziomie i są to: opolski, lubuski, podlaski, świętokrzyski i warmińsko-mazurski. Dlatego tak istotne jest zidentyfikowanie czynników mających wpływ na sytuację gospodarczą danego regionu, bo tylko w ten sposób będzie można podjąć działania, które przyczynią się do ich szybszego i trwałego rozwoju.

Istnieje wiele czynników, które zdecydowały o zróżnicowaniu regionalnym polskiej gospodarki. Jednym z nich jest bez wątpienia rynek pracy, a dokładniej nierówności istniejące na tym rynku. Oznaczają one nie tylko różnice w poziomie zatrudnienia i bezrobocia, ale także różnice w jakości kapitału. Analiza danych statystycznych potwierdziła, że poszczególne regiony różnią się pod względem poziomu wykształcenia siły roboczej. Przy czym, regiony słabiej rozwinięte charakteryzują się najniższym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym. Wysokiej jakości kapitał ludzki skoncentrowany jest głównie w obszarach rozwiniętych gospodarczo, z dobrze rozwiniętą sferą edukacji i nauki. Nie bez znaczenia dla sytuacji na rynku pracy jest także poziom wykształcenia bezrobotnych. Dane statystyczne ponownie potwierdziły, że wśród bezrobotnych przeważają osoby bez odpowiednich kwalifikacji zawodowych, co powoduje, że powstają rozbieżności między popytem a podażą pracy, skutkujące istnieniem bezrobocia. Stąd, regiony słabiej rozwinięte charakteryzują się wyższą stopą bezrobocia rejestrowanego i niższym popytem na pracę.

Zróżnicowanie regionalne to także efekt różnic w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Z analizy tych zmian wynika, że regiony słabiej rozwinięte charakteryzują się najmniejszą ich liczbą, a tym samym oferują najmniej wolnych miejsc pracy. Mimo że w 2021 roku we wszystkich województwach więcej przedsiębiorstw zarejestrowano niż wykreślono z rejestru REGON, to w regionach słabiej rozwiniętych tempo tych zmian było najwolniejsze. Tymczasem, poziom przedsiębiorczości w danym regionie determinuje poziom zatrudnienia, a tym samym decyduje o poziomie życia ludności.

Reasumując, przeprowadzona w artykule próba wskazania związku pomiędzy istniejącymi nierównościami na rynku pracy a zróżnicowaniem regionalnym polskiej

gospodarki potwierdziła, że nierówności te są istotną determinantą zróżnicowania regionalnego. Nadal w Polsce występują regiony wymagające wsparcia, dzięki któremu mieszkańcy dostaną szansę na lepsze życie (Wyszkowska, Serwatka-Bober, 2018, s. 211–271). Zmniejszenie istniejących dysproporcji rozwojowych wymaga zatem lepszego dopasowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy oraz poprawy warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych.

BIBLIOGRAFIA

- Adamska, E., Burchardt, A., Karpińska-Pierzak, A., Sikora, Z., Sadowska, M., Surgucka, I., Szaban, D., Wawrzusik, P. (2021). *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego*. Zielona Góra: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze.
- Bank Danych Lokalnych. Pobrane z: www.bdl.stat.gov.pl (2022.09.19).
- Baron, N., Bartoń, A., Bączalska, B., Byrczek E., Holeczek, A., Jaźwińska, I., Kidawa, L., Krawczyk, B., Kwiatkowska, G., Łopato, Ł., Matys, A., Olejniczak, A., Owsiany, K., Porębska, R., Teluk, J., Warszakowska, S. (2021). *Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w latach 2017–2019*. Katowice: Urząd Statystyczny w Katowicach.
- Bezrobocie rejestrowane w Polsce. Raport za 2021 rok. Warszawa: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Bezrobotni do 30. roku życia. Raport za 2021 rok. Warszawa: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Bezrobotni według płci. Raport za 2021 rok. Warszawa: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Bożek, J., Szewczyk, J., Jaworska, M. (2021). Zmiany w poziomie rozwoju społecznego województw w latach 2010 i 2019 z zastosowaniem dynamicznego miernika syntetycznego. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 65(1), 109–123. DOI: 10.15584/nsawg.2021.1.6.
- Dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy. Pobrane z: www.psz.praca.gov.pl (2022.09.19).
- Długotrwale bezrobotni. Raport za 2021 rok. Warszawa: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Garstecka, A., Rybak, M., Springer-Augustynowicz, M. (2021). *Popyt na pracę w 2021 roku*. Warszawa-Bydgoszcz: GUS, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy.
- Hulbój, S., Kania, M., Kunicka, E., Lew, S., Michoń, D., Mołodowicz, M., Szafranek, E. (2021). *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego 2021*. Opole: Urząd Statystyczny w Opolu.
- Kaliszczak, L., Rabiej, E., Innowacyjność regionów w Polsce – stan i uwarunkowania. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 68(4), 114–131. DOI: 10.15584/nsawg.2021.4.6.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. (2019). Warszawa. Pobrane z: www.gov.pl (2022.09.19).
- Ludność według cech społecznych – wyniki wstępne NSP 2021. Pobrane z: www.stat.gov.pl (2022.09.19).

- Woźniak, K. (2016). Kapitał ludzki a nierówności społeczne w szkolnictwie wyższym w ujęciu regionalnym w Polsce. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 4, *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, 288–301. DOI: 10.26366/PTE.ZG.2016,56.
- Wstępne szacunki produktu krajowego brutto w przekroju regionów w 2020 roku. (2020). Warszawa: GUS.
- Wyszkowska, Z., Serwatka-Bober, S. (2018). Regionalne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego a struktura demograficzna w województwach w Polsce. *Optimum. Economic Studies*, 1(91), 207–218. DOI: 10.15290/oes.2018.01.91.14.
- Sowiński, T. (2012). Wpływ jakości kapitału ludzkiego na zrównoważony rozwój w ujęciu przestrzennym. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu*, 243, 192–205.
- Surówka, A. (2020). Zróżnicowanie kapitału ludzkiego w województwach Polski w świetle badań własnych. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 64(4), 150–167. DOI: 10.15584/nsawg.2020.4.10.

Streszczenie

Celem artykułu jest wskazanie związku pomiędzy istniejącymi nierównościami na rynku pracy a zróżnicowaniem regionalnym polskiej gospodarki. W opracowaniu przybliżono zagadnienia dotyczące różnic w poziomie rozwoju gospodarczego. Wyodrębniono przy tym regiony najsłabiej rozwinięte. Podkreślono także trwały charakter istniejących dysproporcji, a co za tym idzie konieczność identyfikacji czynników odpowiedzialnych za powstałe różnice. Analiza literatury przedmiotu wskazała, że istotną rolę odgrywają nierówności na rynku pracy. Dlatego też, w kolejnej części opracowania zwrócono uwagę na rolę edukacji w rozwoju gospodarczym. Poziom wykształcenia ludności określa bowiem jakość kapitału ludzkiego i tym samym staje się istotnym czynnikiem rozwoju regionalnego. Przeprowadzona analiza statystyczna potwierdziła, że regiony najsłabiej rozwinięte dysponują niskiej jakości kapitałem ludzkim, co utrudnia zmniejszenie istniejących dysproporcji rozwojowych. Z punktu widzenia zróżnicowania regionalnego istotne okazały się również nierówności w dostępie do ofert pracy. Zapotrzebowanie na pracowników determinuje przy tym natężenie podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Pod tym względem również zaobserwowano istotne różnice w skali regionów. Wynika z nich, że regiony najsłabiej rozwinięte mają ograniczony dostęp do ofert rynku pracy, nie tylko ze względu na niską jakość kapitału ludzkiego, ale także niski poziom przedsiębiorczości. W ten sposób, analiza literatury i danych statystycznych pozwoliła stwierdzić, że zarówno nierówności edukacyjne, jak i nierówności w dostępie do ofert pracy pozostają istotnymi determinantami zróżnicowania regionalnego w polskiej gospodarce.

Słowa kluczowe: zróżnicowanie regionalne, rynek pracy, bezrobocie, przedsiębiorczość.

Inequalities in the labour market and regional diversity in Poland

Summary

The aim of the article is to indicate the relationship between the existing inequalities in the labour market and the regional differentiation of the Polish economy. The study discusses issues related to differences in the level of economic development. At the same time, the least developed regions

were distinguished. The permanent nature of the existing disproportions was also emphasized, and thus the need to identify the factors responsible for the resulting differences. The analysis of the literature on the subject indicated that inequalities in the labour market play an important role. Therefore, in the next part of the study, attention was paid to the role of education in economic development. The level of education of the population determines the quality of the human capital and thus becomes an important factor in regional development. The conducted statistical analysis confirmed that the least developed regions have low-quality human capital, which makes it difficult to reduce the existing development disproportions. From the point of view of regional differences, inequalities in access to job offers also turned out to be significant. The demand for employees determines the intensity of national economic entities in the REGON register. Significant regional differences were also observed in this respect. They show that the least developed regions have limited access to job market offers, not only due to the low quality of human capital, but also the low level of entrepreneurship. In this way, the analysis of literature and statistical data allowed the conclusion that both educational inequalities and inequalities in access to job offers remain significant determinants of regional disparities in the Polish economy.

Keywords: regional diversification, labour market, unemployment, entrepreneurship.

JEL: E24, J21, O15.